

การนำวิธีสอนในสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา

นายประคัมภ์ พรหมเสนา

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2523

I 16210190 e2

THE USING OF THE TEACHING METHODS
IN THE LORD BUDDHA'S PERIOD FOR TEACHING ETHICS
AT THE ELEMENTARY LEVEL

Mr. Pradit Promsena

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Elementary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1980

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การนำวิธีสอนในสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา
โดย นายประสิทธิ์ พรหมเสนา
ภาควิชา ประถมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์สุนน อมรวิวัฒน์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประสิทธิ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิติยวดี บุญเชื้อ)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์สุนน อมรวิวัฒน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประคอง กรรณสูต)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การนำวิธีสอนในสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา

ชื่อ นิสิต นายประคิษฐ์ พรหมเสนา

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์

ภาควิชา ประถมศึกษา

ปีการศึกษา 2522

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ เพื่อศึกษาเทคนิคและวิธีสอนที่นิยมใช้ในการเผยแพร่พระธรรมคำสอนในสมัยพุทธกาลและวิธีสอนจริยศึกษาในปัจจุบัน เปรียบเทียบวิธีสอนจริยศึกษาในสมัยพุทธกาลกับวิธีสอนจริยศึกษาปัจจุบันแก่นักเรียนระดับประถมศึกษา และเพื่อทดลองสอนโดยใช้วิธีสอนสมัยพุทธกาลมาประยุกต์สอนนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยตั้งสมมุติฐานการวิจัยไว้ 3 ประการคือ วิธีสอนในสมัยพุทธกาลสามารถนำมาประยุกต์เป็นการสอนจริยศึกษาแก่นักเรียนในปัจจุบันได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนที่ประยุกต์จากวิธีสอนสมัยพุทธกาลแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนในปัจจุบัน และนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนที่ประยุกต์จากวิธีสอนสมัยพุทธกาลมีการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ผู้วิจัยนำวิธีสอนสมัยพุทธกาล 4 วิธี คือ วิธีสอนแบบบรรยายอุปมาอุปไมย แบบธรรมสากัจฉา แบบปุจฉาวิสัชนา และแบบไตรสิกขา มาสร้างแผนการสอน รวม 8 แผน เพื่อสอนนักเรียนกลุ่มทดลอง และสร้างแผนการสอนโดยใช้วิธีสอนปัจจุบัน รวม 8 แผน เพื่อสอนนักเรียนกลุ่มควบคุม แล้วสร้างแบบสอบถามสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน 3 เรื่องตามแผนการสอนจำนวน 60 ข้อ ซึ่งมีความเที่ยง .87 เพื่อใช้วัดก่อนสอนและหลังสอน สร้างแบบแสดงความคิดเห็นของครูต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนที่เรียนจากเนื้อหา 3 เรื่อง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ชั้น จำนวน 26 รายการพฤติกรรม ให้ครู 7 คนแสดงความคิดเห็น แบบแสดงความคิดเห็นนี้ หากค่าความเที่ยงชนิดความถี่ภายในได้ .82

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2522 โรงเรียนบ้านเมืองน้อย องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 56 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละเท่า ๆ กัน กับครูที่สอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งถาวรจำนวน 7 คน นำข้อมูลจากการสอบถามและการสังเกตความคิดเห็นของตัวอย่างประชากรมาวิเคราะห์โดยหาค่ามัธยิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างโดยทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนประยุคต์จากวิธีสอนสมัยพุทธกาลมีการเรียนรู้ โดยมัธยิมเลขคณิตคะแนนสอบหลังสอนสูงขึ้นกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนประยุคต์จากวิธีสอนสมัยพุทธกาลดีกว่านักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนด้านกาารเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ตามความคิดเห็นของครูไม่แตกต่างกันที่ระดับ .05

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title The Using of the Teaching Methods in the Lord
Buddha's Period for Teaching Ethics at the Elementary
Level

Name Mr. Pradit Promsena

Thesis Advisor Professor Sunon Amornvivat

Department Elementary Education

Academic Year 1979

ABSTRACT

Purposes :

The purposes of this research were as follows : To study teaching techniques and methods in the Lord Buddha's period and present day methods of teaching ethics, to compare the students' achievements resulting from learning through the Lord Buddha's period applications and the present day methods of teaching ethics in the Elementary Level, and to experiment teaching, by using the Lord Buddha's period methods.

Hypothesis :

1. The teaching methods in the Lord Buddha's period can apply to teaching ethics in the present day.
2. The achievements of students who learn through the Lord Buddha's methods of teaching will be different from the students who were learning through the present day methods of teaching ethics.

3. The students who were learning through the Lord Buddha's methods of teaching will show improvement and a change of behaviors.

Procedure :

The reseacher constructs 8 lesson plans by using 4 of Lord Buddha's methods of teaching for the experimental group, (Dhammasakaccha, Trisikkha, Puccha-vissajjana and Banyai - Upama - Upamai) and 8 lesson plans by using present day methods of teaching ethics as a control group. Then the achivement was measured and tested for reliability. The results were 87% reliable. The rating scale for the questionnare was established. The internal consistency reliability of this questionnare was .82 .

The test sub~~jects~~jects were 56 Prathom Six Student of Ban Muang Noi School, during the academic year 1979. The subjects were devided and matched by pairs into two equal groups. After 6 weeks of teaching, the students' achivements and the answers from 7 Prathom Six Teachers were collected and the t - test was used to test the three hypotheses.

Results :

1. The achivements of the students who were learning through the application of the methods of teaching in the Lord Buddha's period were better and the mean of the post - test was significantly higher than the pre - test at the level of .01 .

2. The achivements of the students who were learning through the application of the methods of teaching in the Lord Buddha's

period were significantly higher than those who were taught ethics through present day methods at the level .01.

3. No significant differences on behavior changes of the students were found in the teachers' answers at the level of .05 .

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาผู้
ควบคุมการวิจัย รองศาสตราจารย์ประคอง กรวรรณสุต อาจารย์ที่ปรึกษาทางสถิติ
และผู้ช่วยศาสตราจารย์กิติยวดี บุญชื้อ ที่กรุณาอนุเคราะห์ เอาใจใส่ ช่วยเหลือ
ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดตลอดมาจนวิทยานิพนธ์สำเร็จลงด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ครูใหญ่ คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน
โรงเรียนบ้านเมืองน้อย และโรงเรียนบ้านโนนสัง (โนนสังวิทยาการ) ที่กรุณาให้ความ
ร่วมมือในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ช่วยเหลือ กระตุ้นและให้กำลังใจจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
สำเร็จสมบูรณ์ ความดีและบุญกุศลใดอันจะถึง มีจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนขอบอบแต่ท่าน
ผู้มีพระคุณดังกล่าว และสรรพสัตว์ในโลกรทั้งปวง

ประทีปฐ์ พรหมเดณา

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฅ
รายการตารางประกอบ.....	ฉ
รายการแผนภูมิประกอบ.....	ฉ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย.....	1
	การศึกษาในสมัยอุตสาหกรรม.....	11
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	24
	สมมุติฐานการวิจัย.....	25
	ขอบเขตของการวิจัย.....	25
	ข้อตกลงเบื้องต้น.....	26
	ความจำกัดของการวิจัย.....	26
	การจำกัดความ.....	26
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	28
2	ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
	7 ความสำคัญของจริบศึกษา.....	27
	การสอนจริบศึกษา.....	32
	ความมุ่งหมายของการสอนจริบศึกษา.....	35

บทที่

หน้า

	วิธีสอนวิจัยศึกษาที่ใช้ในปัจจุบัน	37
X	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
X	วิธีสอนในสมัยพุทธกาล	46
	ตัวอย่างการดำเนินการสอนตามวิธีสอนสมัยพุทธกาล	56
3	วิธีดำเนินการวิจัย	72
	การวิเคราะห์ข้อมูล	76
	สูตรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	77
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	84
	✓ สรุปผลการวิจัย	84
	✓ อภิปรายผล	87
	ข้อเสนอแนะ	90
	บรรณานุกรม	93
	ภาคผนวก	102
	ประวัติผู้วิจัย	173

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	เปรียบเทียบคะแนนจากการสอบก่อนสอนและการสอบหลังสอนด้าน สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของตัวอย่างประชากร... ..	80
2	เปรียบเทียบคะแนนจากการสอบหลังสอนด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ของตัวอย่างประชากร	81
3	เปรียบเทียบคะแนนจากแบบแสดงความคิดเห็นของครูต่อการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมหลัง การสอน... ..	83
4	คะแนนด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของตัวอย่างประชากรทั้งสอง กลุ่ม... ..	105
5	คะแนนจากการแสดงความคิดเห็นของครูต่อการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของนักเรียน.... ..	107
6	คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของนักเรียน... ..	109

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิที่		หน้า
1	ความสัมพันธ์การเปรียบเทียบและทดสอบความมีนัยของความแตกต่างระหว่างคะแนนในกลุ่ม... ..	79
2	เปรียบเทียบทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างคะแนนสอบทั้งสองในระหว่างกลุ่ม	80
3	แสดงการเปรียบเทียบและทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างคะแนนความคิดเห็นของครูต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม... ..	82

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย